

LISA 1

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE AINEKAVA

Üldalused

Ainevaldkonna pädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahva pärimuskultuuri ja traditsioone kui ka kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
- 9) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlblisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
- 10) suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid.

Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus.

Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassini, kirjandust 5.–9. klassini.

Ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine kooliastmete ja ainete kaupa järgmiselt:

I kooliaste

eesti keel – 20 nädalatundi

II kooliaste

eesti keel – 13 nädalatundi

kirjandus – 4 nädalatundi

III kooliaste

eesti keel – 7 nädalatundi

kirjandus – 6 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Keele valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õpilased keele- ja kirjandusteadmisi ning

saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.– 4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelisemotsionaalset

arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka

ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldot ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetiliselt, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilisemotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu.

Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade. Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamist ja põhjendamist oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Eesti keele ja kirjanduse lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste

õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi.

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhatakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi

märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks. Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsede tegude ja hoiakute vastu.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja põhiteemadega;
 - 2) taotletakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ja jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt, nii et jääb piisavalt aega ka puhkuseks ja huvitegevuseks;
 - 3) võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
 - 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;
 - 5) kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
 - 6) kasutatakse mitmekesisist õppemethodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
 - 7) laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (arvuti/multimeediaklass, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtte, loodus jne);
 - 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
 - 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid.
- Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Hindamise alused

Ainekavas on kirjeldatud õpitulemused õppeaines kooliastmete kaupa kahel tasandil: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ja õpitulemused osaoskuste raames.

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

Hindamise kriteeriumid ja viiepallisüsteemist erinev hindamise korraldus täpsustakse kooli õppekavas.

Eesti keele õppimise tulemusi kokku võtva hindamise vormiks võib olla kompleksne töö.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatööks;
- 2) kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

Ainekavad

Eesti keel

Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab põhiteadmised eesti keelest kui soome-ugri keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 3) mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 4) õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet, sh ainevaldkonnaga seotud elukutsete ja edasiõppimisvõimaluste infot;
- 5) loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;

- 6) õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
- 7) arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;
- 8) kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid;
- 9) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 10) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keelde ja kultuuri;
- 11) suhtub tolerantselt eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Eesti keele õppeaine kirjeldus.

Eesti keele oskus on nii õppekavas sätestatu omandamise alus kui ka õppekava eesmärk. Põhikoolis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil toime tulla eakohaste suuliste ja kirjalike tekstidega.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ning kriitiliselt isiklikus, avalikus, õppe- ja tööelus. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante ja eriliigilisi tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega.

1.– 4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmäärke. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

Põhikoolis tuleb teadlikult omandada kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel.

Eesti keele õpi-eesmäärke taotletakse mitme õppevaldkonna kaudu.

I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist.

Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel.

Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloome õpetusega kujundatakse mitmekülgselt ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoole õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest. Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgsuse kohta.

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid;
- 2) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 3) oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- 4) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- 5) jutustab endast ja lähiümbruses toimunut;
- 6) kuulab mõtestatult eakohast teksti;
- 7) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti ning saab sellest aru, mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 9) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- 10) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil;
- 11) töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel.

Eesti keele õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

1. kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
2. mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele; kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
3. kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunut;
4. loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
5. loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
6. jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
7. kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja –seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
8. hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.
9. oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi;

Suuline keelekasutus

3. klassi lõpetaja:

1. väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab;
2. vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
3. vaatlleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
4. avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid;
5. annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
6. jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu;
7. leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;
8. esitab peast luuletust või lühiteksti
9. mõtleb loole alguse ja lõpu

Lugemine

3. klassi lõpetaja:

1. loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, skeeme, tingmärke;
2. loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
3. töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
4. vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
5. eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
6. tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
7. on lugenud läbi vähemalt 10 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
8. teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine

3. klassi lõpetaja:

1. kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
2. kirjutab tahvilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
3. eristab häälikut ja tähte, täis ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti;
4. eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
5. märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
6. teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses;
7. kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
8. piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
9. kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
10. koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

1. klass

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilasel

1. areneb mõtlemine ja eakohane analüüsioskus;
2. kujuneb eneseväljenduseks ja suhtlemiseks vajalik keeleoskus;
3. kujuneb lugemisoskus;
4. kujunevad lugemise kaudu kõlbelised tõekspidamised, rikastub mõttemaailm ja sõnavara;
5. areneb kirjanduse mõistmine, kujutlusvõime, loovus ;
6. tekib huvi lastekirjanduse vastu.

Õppesisu

Suuline keelekasutus

1. Sõnavara täpsustamine ja rikastamine (teksti keel, arutelu loetu üle, sama tähendusega sõnade leidmine, vastandtähendusega sõnade eristamine).
2. Õpetaja ja kaasõpilase jutustuse jälgimine.

3. Lausestumise täpsustamine (lausete moodustamine pildi, antud tugisõnade või küsimuste abil ja lausete täiendamine).
4. Vestlemine olustikulistes situatsioonides kõnetlus- ja viisakusväljendid (palun, tänan, vabandamine).
5. Loetu dramatiseerimine.
6. Lihtsamad rollimängud hääldus- ja intonatsiooniharjutused.
7. Pala täiendamine isiklike kogemustega.
8. Õpiku illustratsioonide kirjeldamine, jutustamine nende põhjal, vaatlusoskuse arendamine, pala sisu ennustamine.
9. Pala jutustamine küsimuste ja piltkava järgi.
10. Lihtsama mängu või tööjuhendi selgitamine sõbrale. Rühmatöö, paaritöö – suhtlus läbi nende vormide.
11. Eakohase teksti mõistmine, lihtlauseliste küsimuste moodustamine, esitamine ja neile vastamine.
12. Õpetaja küsimustele tekstist sobiva vastuslause leidmine.
13. Loo tegelaste ja koha määratlemine.
14. Pala peamõtte väljatoomine õpetaja abiga.
15. Esemete, nähtuste, tegelaste võrdlemine ja iseloomustamine.
16. Luuletuse sisu avamine õpetaja abiga.
17. Riimuvate sõnade leidmine näidiste järgi.
18. Erinevate tekstide eristamine.

Lugemine

1. Eakohase ilukirjandusliku teksti lugemine (tekstid, luuletused, muinasjutud, mõistatused, vanasõnad, näidendid).
2. Käekirjalise teksti lugemine tahvlilt.
3. Piltjuttude ja tööjuhendi lugemine.
4. Oma lugemisvea parandamine, kui vastavale sõnale tähelepanu juhitakse.
5. Lugemise ilmekus, õige pauseerimine ja jutustava, küsi- ja hüüdlause õige intoneerimine.
6. Tutvumine kooliraamatukoguga.

Kirjutamine

1. Keeleõpetus ja õigekiri.
2. Häälik ja täht. Täis- ja kaashäälikud. Tähestik.
3. Täishäälikute kolme pikkuse eristamine ja õigekiri.
4. Täishäälikuühend.
5. Sõna. Lause. Elementaarne tekst.
6. Lause lõpumärk (punkt).
7. Suur algustäht lause algul ja nimeses.
8. K, p, t sõna algul.
9. Üks ja mitu. Mitmuse tunnus - d.
10. Tegusõna olevik (-b, -vad).
11. H,i ja j sõna alguses seoses tähtede õppimisega.
12. Komaga tutvumine teksti põhjal.
13. Liitsõna vaatlus (moodustamine).
14. Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.
15. Etteütlemise järgi sõnade ja lauste kirjutamine (15-20 sõna lihtlausetena).
16. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi (kutse, õnnitlus).
17. Jutu kirjutamine pildi täiendusena. Jutule lõpu kirjutamine.
18. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria või küsimuste järgi).
19. Lünkümberjutustuse kirjutamine.
20. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisesend istudes ja seistes. Kirja eelharjutused.

21. Väikeste ja suurte kirjatähtede tundmaõppimine, kirjas märkimine.
22. Esmase kirjutamistehnika saavutamine (õiged tähekujud, seosed, proportsioonid).
23. Tutvumine tahvlile kirjutamisega.
24. Lause lõpumärkide kirjutamine näidise järgi (. ? !).
25. Tutvumine teksti paigutamisega vihikusse ja lehele.
26. Õpilaspäeviku täitmine õpetaja juhendamisel tahvli näidise järgi.
27. Ärakiri tahvlilt ja õpikust.

Õpitulemused

Suuline keelekasutus

Õpilane :

1. oskab tähelepanelikult kuulata eakohast teksti, mõistab kuuldu sisu;
2. oskab koostada õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulide jutu;
3. oskab mõelda jutule alguse või lõpu
4. oskab end arusaadavalt väljendada suhtlusolukordades: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine;
5. oskab luuletust peast esitada;
6. oskab edasi anda eakohase õppeteksti, pildiraamatu, filmi, teatrietenduse sisu, jutustada läbielatud sündmusest;
7. oskab moodustada lauset;
8. oskab toimida õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi
9. teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna, nimetab neist mõningaid;

Lugemine

Õpilane

1. tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lause haaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõne tempos või sellest aeglasemalt;
 2. mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;
 3. oskab parandada lugemisviga, kui sellele osutada;
 4. oskab teksti kohta käivatele küsimustele vastata, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;
 5. oskab töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel;
 6. loeb läbi mõned lasteraamatud, nimetab nende pealkirja ja autori;
- Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loominguist: Silvi Väljal, Julius Oro, Ernst Enno, Feliks Kotta, Ellen Niit, Eno Raud, Aino Pervik, Heljo Mänd, Jaan Rannap, Iko Maran, Leelo Tungal, Henno Käo või teised; Astrid Lindgren, vennad Grimmid, Eduard Uspenski või teised.

Kirjutamine

Õpilane

1. oskab eristada häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;
2. oskab kirjutada õigesti kahesilbilisi sõnu ja lauseid;
3. oskab piiritleda kirjas lauset (suur algustäht, punkt);
4. teab, et inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;
5. kirjutab omasõnade algusesse k, p, t;
6. tunneb suuri ja väikesi kirjatähti ja oskab neid kirjas märkida;
7. oskab teha ära kirja tahvlilt;
8. täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;

9. omandab õige pliiatsihoiu ja istumisasendi.

2. klass

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilasel:

1. areneb mõtlemine ja eakohane analüüsi- ja loomisoskus;
2. kujuneb eneseväljenduseks ja suhtlemiseks vajalik keeleoskus;
3. areneb lugemis- ja loomisoskus;
4. kujuneb oskus mõtestatult lugeda ja kirjutada eakohaseid eri liiki tekste;
5. kujunevad lugemise kaudu kõlbelsed tõekspidamised, rikastub mõttemaailm ja sõnavara;
6. areneb kirjanduse mõistmine, kujutlusvõime, loovus;
7. süveneb huvi lugemise ja lastekirjanduse vastu.

Õppesisu

Suuline keelekasutus

1. Loetud teksti jutustamine, küsimuste, etteantud kava, piltide või pildiseeria põhjal.
2. Jutukeste koostamine oma kogemuste põhjal.
3. Pildiseeria täiendamine, loole alguse ja lõpu mõtlemine.
4. Jutukese jätkamine antud kava järgi.
5. Fantaasiajutustus pala teemal.
6. Olustikulistes situatsioonides vestlemisoskuse arendamine (tervitamine, tänamine, palumine, vabandamine, pöördumine (sina, teie), käitumine kaupluses, teatris, kõnelemine telefoniga).
7. Suhtlus läbi rühma- ja paaristöö.
8. Pala dramatiseerimine, hääldus- ja intonatsiooniharjutused.
9. Kirjeldamine skeemi ja tabeli abil.

Lugemine

1. Eakohaste tekstide lugemine (jutustavad ja kirjeldavad ilukirjandusliku tekstid, teabetekstide tutvustamine, folkloorsed lastelaulud, muinasjutud, muistendite tutvustamine, naljad, mõistatused, kunst- ja värssmuinasjutud, luuletused, näidendid), käekirjalise teksti lugemine tahvlilt, piltjuttude, tööjuhendi lugemine.
2. Oma lugemisvea parandamine, kui vastavale sõnale tähelepanu juhatakse.
3. Loetu üle arutlemine, selle kohta küsimuste esitamine.
4. Küsimustele sobiva vastuslause leidmine tekstist.
5. Loo tegelaste ja koha määratlemine.
6. Olulise väljatoomine, pealkirja põhjendamine.
7. Kava järgi lugemispalast vastavate osade leidmine.
8. Pala osade pealkirjastamine.
9. Pala mõtteline liigendamine ja kavapunktide formuleerimine õpetaja abiga.
10. Töötamine õppeotstarbelise teabetekstiga eakohaste juhiste alusel.
11. Õpikusõnastiku kasutamine.
12. Tutvumine teabetekstidega.
13. Erinevate tekstide eristamine (muinasjutt, luuletus, mõistatus, kiri).
14. Luuletuse lugemine, selle sisu avamine õpetaja abiga.
15. Riimuvate sõnade leidmine.
16. Lugemine tegelaskõnena.
17. Eesti ja välismaiste lastekirjanike teoste lugemine (E.Niit, U.Leies, L.Tungal, J.Rannap, E.Raud, J.Oro, E.Enno, F.Kotta, A.Pervik, I.Maran, L.Hainsalu,

A.Kivirähk, A.Reinla, H.Mänd, H.Käo või teised; A.Lindgren, T.Jansson, vennad Grimmid, H.Mäkela, C.Perrault, E.Uspenaki või teised).

18. Tutvumine valla raamatukoguga

19. Eakohaste lasteraamatute iseseisev lugemine ja lugemispäeviku täitmine.

Kirjutamine.

1. Tähestik.

2. Täishäälikuühend ja selle õigekiri.

3. Kaashäälikuühend ja selle õigekiri (suluta kaashäälikute ja sulghäälikutest koosnevas ühendis).

4. I ja j õigekiri (sõnaalguline ja –lõpuline i, sõna- ja silbialguline j).

5. Suluta kaashäälikute kolme pikkuse eristamine ja märkimine kirjas.

6. Nimisõna kaasätleva käände ja –sse lõpulise sisseütleva käände lõpu õigekiri.

7. Pöördelõppude õigekiri.

8. Mitmuse tunnus –d.

9. Tegusõna. Omadussõna.

10. Olevik ja minevik.

11. Lause lõpumärk: küsimärk, hüüumärk, punkt.

12. Koma et, aga, kuid, sest, siis ees.

13. Koma kasutamine loetelus.

14. Poolitamise üldpõhimõtted.

15. Asesõnad ma, sa ta, me, te, nad ja nende õigekiri.

16. H enamlevinud sõnade algul.

17. K, p, t s ja h kõrval.

18. Kirjaliku väljendusoskuse arendamine (kollektiivse kirjaliku ümberjutustuse kirjutamine).

19. Lühikese kirja kirjutamine.

20. Kirjutamise tehnika kordamine ja süvendamine.

21. Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.

22. Vihiku kujundamine (pealkirjade esiletõstmine, kuupäeva kirjutamine, töö paigutus vihikus ja lehel).

23. Kirja kirjutamine ja paigutamine joonelisel paberil näidise järgi.

24. Vihiku etiketi kirjutamine näidise järgi.

25. Õpilaspäeviku täitmine (tunniplaani täitmine üks nädal ette, koduse töö märkimine).

26. Tahvli või õpiku teksti õige ära kirjutamine.

27. Omakujundatud õnnitluskaardile teksti paigutus ja kirjutamine näidise järgi.

28. Aadressi kirjutamine ümbrikule näidise järgi.

Õpitulemused

Suuline keelekasutus

Õpilane

1. oskab kuulata eakohast teksti ja täita selle põhjal ülesandeid õpetaja abiga;

2. oskab loetu, kuuldu ja oma kogemuste põhjal jutustada;

3. oskab vestelda olustikulistes situatsioonides, kasutab suhtlemisel viisakusväljendeid;

4. oskab tähelepanelikult kuulata kaasvestlejat, esinejat;

5. oskab kirjeldada erinevusi ja sarnasusi piltidelt ning olukordadest;

6. oskab esitada luuletust peast.

Lugemine

Õpilane

1. oskab lugeda ladusalt, ilmekalt ja õigesti õpitud teksti, saab aru eakohasest tundmatust tekstist;
2. oskab pauseerida koma, punkti, küsi- ja hüüumärgi puhul;
3. oskab eristada ja intoneerida õigesti jutustavat, küsi- ja hüüdlauset;
4. oskab parandada oma lugemisviga (kui sellele juhitakse tähelepanu);
5. mõistab loetavat teksti;
6. suudab õpetaja abiga aru saada kirjalikest tööjuhistest;
7. oskab anda kaasõpilase lugemisele omapoolset hinnangut;
8. oskab lugeda dialoogi;
9. oskab lugeda luuletust ja õpetaja abil selle sisu avada;
10. tunneb ära jutustuse, luuletuse, mõistatuse;
11. teab nimetada mõnda lastekirjanikku, loeb läbi vähemalt 4 ilukirjanduslikku teost ja täidab loetu kohta lugemispäeviku.

Kirjutamine

Õpilane

1. märgib kirjas õigesti täishäälikud ja täishäälikuühendid;
2. kirjutab õpitud keelendite ulatuses (kuni 25 sõna) sisult tuttavat teksti;
3. oskab panna lause lõppu punkti või küsimärgi;
4. kasutab suurt algustähte inimeste, loomad nimedes, tuttavates kohanimedes;
5. alustab lauset suure tähega;
6. saavutab klassi lõpuks loetava ja ladusa käekirja;
7. oskab teksti korrekselt paberile paigutada;
8. kirjutab tahvlilt või õpikust ära ja kontrollib kirjutatut näidise järgi;
9. kasutab eesti omasõnade alguses tähti k, p, t;
10. kirjutab õigesti käände- ja pöördelõppe -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kellela? milleta?).

3. klass

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

1. austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat; huvitub ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist;
2. oskab kriitiliselt mõelda ja analüüsida;
3. väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina;
4. oskab end väljendada suulielt ja kirjalikult, on omandanud eakohase õigekirjaoskuse;
5. loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste;
6. loeb ja mõistab eakohast kirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma;
7. õpib hankima teavet erinevatest allikatest; harjub kasutama teatmeteoseid ja veebiallikaid.

Õppe sisu

Suuline keelekasutus

1. Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine.
Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine.
Fakti ja fantaasia eristamine.
2. Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.
Kaaslaste ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

3. Kuuldud jutu (muinasjutu, lühijutu lapse elust jms) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.
4. Hääldeuse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Selge hääldeuse jälgimine teksti esitades.
5. Sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.
6. Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.
7. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.
8. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.
9. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.
10. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.
11. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Lugemine

1. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.
2. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige häälde, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.
3. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.
4. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.
5. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.
6. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.
7. Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.
8. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine.
9. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.
10. Loetud raamatust jutustamine ning loetu kohta arvamuse avaldamine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.
11. Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.
12. Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, tööjuhend, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.

Väärtused ja kõlblus: ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus, käitumine ja selle tagajärg jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, võlumaailm.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: loodus minu ümber, loomalood.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu kodumaa, tavad ja pühad.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: arvuti ja teler kui silmaringi avardaja.

Kirjutamine

1. Töö vormistamine, puhtus, käe kirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus.

2. Sõna ja lause kirjutamine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

3. Häälilik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälilised. Tähed ja tähestik, tähestiku järjekord.

4. Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. i ja j-i õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); h sõna alguses; sulghäälilik oma- ja võõrsõnade alguses; k, p, t s-i ja h kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused.

5. Liitsõna.

6. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel.

7. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ning da-vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

8. Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma et, sest, aga, kuid, siis, kui puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.

9. Sõnavara. Lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Õppetöö korraldus I kooliastmes. Lõiming.

I kooliastmes on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka kirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. I kooliastmes on kolm õppevaldkonda: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust

töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitu piires ja suutlikkus end kirjalikult väljendada.

Õppekorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.

Eesti keel toetab teiste valdkonnapädevuste saavutamist, õpilased arendavad oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste.

Emakeeletundides omandatu soodustab võõrkeelte õppimist, matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist, matemaatikatundides järgitakse ka elementaarsete õigekirjanõuete täitmist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd.

Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti mõistmist. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine.

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgi II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 3) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) oskab koostada õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 5) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- 6) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult;
- 7) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 8) oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

Eesti keele õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

4. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

1. kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
2. annab lühidalt edasi kuuldu sisu;
3. väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;
4. esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
5. väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
6. leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
7. kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;
8. esitab peast luuletuse või rolliteksti.

Õppesisu- ja tegevused

1. Hääliku pikkuste eristamine.

2. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.
3. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.
4. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa- luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.
5. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.
6. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.
7. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.
8. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpule viimine).
9. Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng.
10. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).
11. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
2. otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
3. vastab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;
4. leiab teksti peamõtte;
5. kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;
6. leiab tekstist vajalikku infot;
7. tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
8. on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
9. tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;

Õppesisu ja –tegevused

1. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.
2. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.
3. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
4. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu

põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

5. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

6. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

7. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.

8. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

9. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri.

10. Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Tekstiloom

Õpitulemused

Õpilane:

1. jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
2. jutustab tekstilähedast, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeem ja küsimuste toel;
3. kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
4. kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
5. kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
6. teeb oma tekstiga tööd.

Õppesisu ja –tegevused

1. Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.
2. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
3. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.
4. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
5. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
6. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).
7. Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
2. märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
3. kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
4. pöörab tegusõnu olevikus;

5. moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
6. poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
7. kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
8. kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
9. tunneb ära liitsõna;
10. leiab vea enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga;
11. kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40-60 sõna, 20 ortogrammi).

Õppesisu ja –tegevus

Üldteemad

1. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Häälikuõpetus ja õigekiri
 1. Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
 2. Kaashäälikuühendi õigekiri. g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). H õigekiri.
 3. i ja j õigekiri (tegitanimi). Tutvumine gi- ja ki-liite õigekirjaga.
 4. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
 5. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.
 6. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.
 7. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.
 8. Eakohase teksti eksimatu ära kirjutamine tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

1. Sünonüümid. Antonüümid.
2. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

1. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.
2. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

1. Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavademärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

5. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab kasutada keelt erinevates suhtlusolukordades: koolis; avalikus kohas; eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; suulises kõnes ja kirjalikus tekstis;
2. oskab kaasõpilast ja õpetajat eesmärgistatult kuulata;
3. tegutseb kuuldu põhjal; oskab kuuldule hinnangut anda;
4. oskab suuliselt avaldada arvamust etteantud teema piires; reageerida vastulausele; loobuda seisukohast;
5. väidet põhjendada.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab eesmärgistatult lugeda; kasutada lugemist hõlbustavaid võtteid;
2. oskab lugeda tööjuhendit;
3. oskab koostada kava, mõttekaarti, joonist (kasutada muid visualiseerivaid vahendeid);
4. oskab teha kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekstist, arutlusest);
5. oskab kuuldot konspekteerida;
6. oskab lugeda mõtestatult tarbe- ja õppetekste (reeglit, juhendit, tabelit, skeemi, kaarti jm), trükiseid (raamatut, ajalehte, ajakirja), nendes orienteeruda ja vajalikku teavet leida;
8. oskab teha visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamaid järeldusi ja leida seoseid.

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab ümber jutustada: tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult, valikuliselt;
2. oskab loetule, nähtule või kuuldule hinnangu anda nii kirjalikult kui ka suuliselt; esitada lühiettekande;
3. kirjeldab: oskab teha sõnavaliku; esitab olulisi ja iseloomulikke tunnuseid;
4. oskab kirjeldada ülesehitust: esitada üldmulje, detailid, hinnangu;
5. oskab kirjeldada eset, olendit, inimest;
6. oskab väljendada autori suhtumist kirjeldatavasse;
7. oskab jutustada oma elamustest ja juhtumustest; kirjeldada jutustuse ülesehitust; ajalis-põhjuslikku järgnevust tekstis; siduda lausestust; oskab kasutada otsekõnet jutustuses, minavormis jutustada;
8. arutleda: näha probleeme vaadeldavas nähtuses; eristada põhjust ja tagajärge.

Õppesisu ja –tegevused

1. Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.
2. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
3. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.
4. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
5. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
6. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, ekiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamuslugu).
7. Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. mõistab eesti keele omapära teiste keelte seas; teab teisi Eestis kõneldavaid keeli;
2. tunneb eesti keele häälikusüsteemi;

2. järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
3. moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
4. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.
3. oskab sõnavaraõpetust: liitsõnamoodustust (täiend- ja põhiosa); liitsõna tähendusvarjundeid; eristada liitsõna ja liitega sõna ja selle erinevusi; avardab sõnavara ja oskab täpsustada; leida sõna tähenduse sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist);
4. oskab vormiõpetuses eristada sõnaliike (teigusõnu, käändsõnu ja muutumatuid sõnu); teigusõna aegu (olevikku, lihtminevikku); kasutada jaatavat ja eitavat kõnet; pöörata teigusõna ainsuses ja mitmuses; kasutada teigusõna oleviku- ja minevikuvormi tekstis; teab käändsõnade liike (nimisõnu, omadussõnu, arvsõnu, asesõnu); oskab käänata; teab käändeid (küsimusi ja tähendusi); valib õige käände sõltuvalt lause kontekstist; ainsuse ja mitmuse;

Õppesisu ja tegevus

1. Üldteemad: eesti keel teiste keelte seas; teised Eestis kõneldavad keeled; sugulaskeeled ja sugulasrahvad.
2. Häälikuõpetus ja õigekiri: tähestik; täis- ja kaashäälikud; suluga ja suluta häälikud; helilised ja helitud häälikud; täis- ja kaashäälikuühend; kaashäälikuühendi õigekiri; silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
3. Sõnavaraõpetus: liitsõnamoodustus (täiend- ja põhiosa); liitsõna tähendusvarjund; liitsõna ja liitega sõna erinevused; sõnavara avardamine ja täpsustamine; sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).
4. Vormiõpetus: sõnaliigid (teigusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad); teigusõna ajad (olevik, lihtminevik); jaatava ja eitava kõne kasutamine; teigusõna pööramine ainsuses ja mitmuses; teigusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis; käändsõnade liigid (nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna); käänamine; käanded (küsimused ja tähendus); õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist; ainsus ja mitmus.
5. Lauseõpetus: alus ja öeldis; lause laiendamise lihtsamad võimalused; korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause; koondlause kasutamine tekstis; lihtlause kirjavahemärgid; küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
6. Muud õigekirja teemad: algustäheõigekiri (nimi, nimetus ja pealkiri); isiku ja kohanimed.

6.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust;
- 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 4) oskab oma seisukohta põhjendada ja vajaduse korral sellest taganeda;
- 5) oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet.

Õppesisu ja -tegevus

1. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.
2. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline arvamused ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine.
3. Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine.

4. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.
5. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Virtuaalkeskkonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
2. loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
3. võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
4. kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu ja –tegevus

1. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine.
2. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
3. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konsepteerimine Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid.
4. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri.
5. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.
6. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.

Tekstiloom

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- 2) koostab ning peab lühikese ettekande;
- 3) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- 4) jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- 5) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 6) avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 7) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;
- 8) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- 9) kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu ja -tegevus

1. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
2. Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.
3. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.
4. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.
5. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusvärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildija näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega.

6. Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatset ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
7. Kiri, ümbriku vormistamine.
8. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
2. moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid, ja lihtsamaid liitlauseid;
3. oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
4. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsid ja hinnates.

Õppesisu ja –tegevus

1. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.
2. Häälikuõpetus ja õigekiri. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed g, b, d s-tähe kõrval. Tähe h õigekiri. Tähtede i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete gi ja ki õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede f ja š õigekiri. Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu kui ka internetivariandist).
3. Sõnavaraõpetus. Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist).
4. Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga, lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.
5. Lauseõpetus ja õigekiri. Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine. Liitlause. Liitlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause.

Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõnekasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

6. Muud õigekirjateemad. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri.

Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused. Ametnimetused ja üldnimetused.

Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.

Lühendite lugemine.

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgi III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

1) tuleb toime eesti kirjakeelega tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides;

2) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib sobiva suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ning

1) selgelt;

2) järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;

3) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning avaldab arvamust, vahendab loetut ja kuuldot suuliselt ning kirjalikult;

4) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks valmistuda;

5) koostab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;

6) avaldab arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;

7) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;

8) hindab meediat ja internetist leitud asjakohast teavet kriitiliselt ning kasutab seda sihipäraselt;

9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi internetiallikatest.

Eesti keele õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

7.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse;

2. esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;

3. oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta.

Õppesisu ja -tegevused

1. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.

2. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.

3. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine; loetu kirjalik ja suuline vahendamine.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;

2. oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada;

3. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides.

Õppesisu ja -tegevused

1. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm); pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.
2. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval; meediatekstide tunnused; põhilised meediakanalid; meediaetika kesksed põhimõtted; sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud.
3. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.
4. Fakti ja arvamuse eristamine.
5. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus.
6. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri.
7. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri.
8. Televisioon ning raadio: avalik-õiguslikud ja erakanalid.

Tekstiloom

Õpitulemused

Õpilane:

1. põhjendab ja avaldab viisakalt, asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
2. oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;
3. oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (referaat, kirjand, kommentaar, arvamusavaldus, elulugu, avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada.

Õppesisu ja –tegevused

1. Kirja kirjutamine ja vormistamine; keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.
2. Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.
3. Uudise kirjutamine (materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest); uudisloo pealkirjastamine.
4. Intervjuu tegemine (valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine).
5. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted; teksti arvutitöötluse põhimõtted.
6. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. eristab kirjakeelt argikeelest;
2. teab eesti keele murdeid;
3. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
4. teab eesti keele hääliküsteemi, sõnaliike ja –vorme;
5. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;

Õppesisu ja -tegevus

1. Üldteemad: kirjakeel ja kõnekeel; eesti keele erikujud (vastavalt kooli asukohale ja /või õpilase päritolule); oskussõnavara.
2. Häälikuõpetus ja õigekiri: häälikute liigitamine; kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades; kaashäälikuühendi õigekirja erandid; veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad; omasõnad ja võõrsõnad; veaohtlike võõrsõnade õigekiri; silbitamine, pikk ja lühike silp;

õigehääldus (rõhk ja välde); välte ja õigekirja seosed; ÕS-ist (nii interneti- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.

3. Sõnavaraõpetus: sõna ja tähendus; sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid; homonüümid ja veahtlikud paronüümid.

4. Vormiõpetus ja õigekiri: sõnaliigid [tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad)]; sõnaliikide funktsioon lauses; tegusõna pöördelised vormid (pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood); tegusõna vormide kasutamine lauses; tegusõna käändelised vormid; tegusõna astmevaheldus (veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid); õige pöördvormi leidmine ÕS-ist; vormimoodustus tüüpsõna eeskujul; liit-, ühend- ja väljendtegusõna; tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine; käändsõnad; käänetevahelised seosed; veahtlikud käändevormid; käändsõna astmevaheldus (veahtlikud käändsõnad ja sõnavormid); õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul; omadussõna võrdlusastmed (veahtlikud sõnad); käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine; numbrite kirjutamine (põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad); muutumatud sõnad; määr- ja kaassõnade eristamine.

8.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

1. peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi;
2. käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
3. oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet.

Õppesisu ja -tegevus

1. Suhtlusolukord; suhtlusolukorra komponendid; suhtluspartnerid; erinevates suhtlusolukordades osalemine; suhtlusolukorraga arvestamine; suhtlemisel partneri arvestamine.
2. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.
3. Suhtlemine rühmas (sõna saamine, kõnejärje hoidmine); rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine; diskussioon; kompromissi leidmine, kaaslaste õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine; kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine; suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.
4. Väitlus; väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi;
2. teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist;
3. teab peamisi mõjutusvahendeid.

Õppesisu ja -tegevus

1. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meediažanrid), nende eesmärgid.
2. Teksti vastuvõtmise viisid; eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

3. Kõne kuulamine, märkmete tegemine, konspekterimine; kõne põhjal küsimuste esitamine.
4. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine; tekstist kokkuvõtte tegemine.
5. Reklaamtekst; reklaamtekstide eesmärk ja tunnused; reklaami keel; kriitiline lugemine; avalik ja varjatud mõjutamine; peamised keelelised mõjutamisvõtted; demagoogia.
6. Meediaeetika kesksed põhimõtted; sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud.
7. Teabetekstide eesmärk; teabeteksti tunnused ja ülesehitus; juhend ja uurimus.
8. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstiloom

Õpitulemused

Õpilane:

1. leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis;
2. tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele;
3. oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit;
4. oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet).

Õppesisu ja -tegevus

1. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires; erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine; refereerimine; teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused; viidete vormistamine.
2. Kõneks valmistumine; kõne koostamine ja esitamine; kõne näitlikustamine; ettekande koostamine ja esitamine.
3. Kirjandi kirjutamise eeltöö (mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine); kirjandi teema ja peamõte; kirjandi ülesehitus; teksti liigendamine.
4. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;
2. teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni;
3. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;
4. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.
5. teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Õppesisu ja -tegevus

Üldteemad :

1. eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.
2. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri; isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.
3. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide; täiend; korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine; koondlause; lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.

4. Liht- ja liitlause; lihtlause õigekiri; rindlause; rindlause osalause ühendamise võimalused; rindlause kirjavahemärgistamine; põimlause; pea- ja kõrvallause; põimlause õigekiri; segaliitlause; lauselühend, lauselühendi õigekiri; lauselühendi asendamine kõrvallausega; liht- ja liitlause sõnajärg; otsekõne, kaudkõne ja tsitaat; otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

9.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

1. esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
2. suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt.
3. oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;
4. oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;
5. oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;
6. kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Õppesisu ja -tegevused

1. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud
2. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid
3. Veebis kommenteerimine
4. Keeleviisakus- ja väärikus
5. Anonüümsuse mõju keelekasutusele
6. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis
7. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine
8. Suhtlemine ajakirjanikuga

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

1. loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;
2. loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
3. valib teadlikult oma lugemisvara;
4. suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust.

Õppesisu ja -tegevused

1. Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus
2. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine
3. Teabe talletamine ja süstematiseerimine
4. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm)
5. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine
6. Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus
7. Tarbe- ja teabetekstide olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine
8. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus

Tekstiloom

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; asjalikke kommentaare ja arvamused;
2. seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega;
3. vahendab kuulnud ja loetud tekste eetiliselt, sobiva pikkuse ja täpsusega.

Õppesisu ja -tegevused

1. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal; arutluse põhiskeem (väide, põhjendus, järeldus).
2. Teksti pealkirjastamine; tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus; lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.
3. Teksti sidusus; jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.
4. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel.
5. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.
6. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.
7. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega.
8. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
9. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

Õpilane:

1. väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keelt teadlikult, tajub selle erinevusi;
2. edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavaid;
3. loeb oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
4. tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;
5. tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

Õppesisu ja -tegevused

1. Üldteemad: keeleuudendus; kirjakeele areng tänapäeval (võimalused ja ohud); keelesugulus; soomeugri ja indoeuroopa keeled; eesti keele eripära; võrdlus teiste keeltega.
2. Häälikuõpetus ja õigekiri: tsitaatsõnade märkimine kirjas; võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus; lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine; poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine; arvuti keelekorrektori kasutamine.
3. Sõnavaraõpetus: keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid; fraseologismid, nende stiilivärving; sõnavara täiendamise võimalused (sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad); sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus; eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad; sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks; muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Kirjandus

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse;
- 2) väärtustab kirjandust rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega;
- 5) laiendab silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 6) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning valmidust võtta vastutus enda elu mõjutavate valikute ja otsuste eest;
- 7) avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid;
- 10) loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalset loomevõimet. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma ning aidatakse neil kujuneda isiksusena, leida oma identiteet ja luua ainuomane maailmapilt.

Põhikooli kirjandusõpetuses keskendutakse eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning õpilaste omalooming eri liiki tekstidena. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peavad õpilased tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilaste enda seletust eeldatakse nende mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust. Mitmekülgse tekstivaliku kaudu kujundatakse lugemis- ja analüüsikogemusi ning arendatakse lugejaoskusi. Lugemisvarasse haaratakse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast. Tähelepanu pööratakse ka folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Kultuuri järjepidevuse huvides sisaldab soovituslik terviklikult käsitletavate teoste valik ka rohkesti tüvitekste. Soovitusliku valiku põhjal saab koostada teoste loendi, lähtudes klassi õpistiilist ja -võimekusest. Lisaks on võimalik valida teemakohaseid tekste ja teoseid, sealhulgas paikkondliku päritoluga ja uudiskirjanduse hulgast. Tervikkäsitluseks mõeldud teostest käsitleb õpetaja igas klassis vähemalt nelja. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Kirjandustundides tuleb funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuuriloolised tekstid avavad isiksust kujundavaid seiku, aitavad mõista teose kirjanduslikku ja ajaloolist tagapõhja ning kirjandusprotsessi, väärtustavad seda, mis on eesti kultuuris oluline, ja tekitavad huvi

kultuuriloo vastu.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning -loomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaksid õpilased ennast käsitletavate teemadega.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgi II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

Kirjanduse õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

5.klass

Lugemine

Õpitulemused

Õpilane:

1. on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
2. loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
3. tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest

Õppesisu ja -tegevused

1. oskab eesmärgistatult ning keskendunult lugeda ja selleks valmistuda;
2. arendab lugemistehnikat, loeb häälega ja hääleta, jälgib pause tempot ja intonatsiooni;
3. leiab huvipakkuva kirjandusteose ja loeb iseseisvalt;
4. oskab tutvustada klassikaaslastele loetud raamatu autorit, teose sisu ja tegelasi;
5. loeb tunniväliselt tervikteoseid, täidab ühisaruteludeks vajalikud ülesanded.

Jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

1. jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
2. jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmustele või oma fantaasiale;
3. jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

Õppesisu ja -tegevused

1. oskab jutustada tekstilähedastest sündmustest kavapunktide järgi;
2. oskab aheljutustada ja jutustada tekstilähedaselt märksõnade toel;
3. jutustab iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist;
4. jutustab piltteksti (foto, koomiksi) põhjal;
5. jutustab fantaasialugu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused:

1. oskab koostada fakti- ja fantaasiaküsimusi;
2. vastata küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega;
3. teksti kavastada kavapunktide ja märksõnadena;
4. leida lõikude keskset mõistet, sõnastada teksti teema;
5. arutleda mõne teoses käsitletud teema üle, sõnastada oma arvamuse ja põhjendab seda;
6. leida tekstist illustratiivseid näiteid (nt iseloomulikke detaile); tõestada oma elukogemuse ja tekstinäidete varal esitatud näiteid;
7. sõnastada oma mõtteid, tundmusi ja lugemismuljeid;
8. leida tundmatute sõnade tähenduse sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ja rikastada oma sõnavara.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab kindlaks määrata sündmuste toimumise aja, koha ja järjekorra;
2. leiab ja sõnastab tegelaste probleemi;
3. oskab suhestada teose sündmustiku ja tegelased (nt võrrelda) enda ja ümbritsevaga;
4. oskab leida pea- ja kõrvaltegelased, tegelaste muutumise, jälgida tegelastevahelisi suhteid, iseloomustada tegelasi, põhjendada nende käitumist;
5. oskab leida tegelasarühmad, tegelastevahelised konfliktid, selle põhjused ja lahendamisteed;
6. tunneb ära loomamuinasjutu tüüptegelased.

Õppesisu ja -tegevused

1. koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
2. vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
3. koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
4. leiab lõigu kesksed mõtted;
5. järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
6. kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
7. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
8. otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
2. mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.

Õppesisu ja –tegevused

1. tunneb ära kasutab epiteeti ning võrdlust;
2. mõistab valmi mõistukõnet;
3. leiab tekstist koomilist ainet;
4. leiab ja loob riime,
5. tunnetab luuletuse rütmi ja kõla;
6. leiab rahvalauludest algriimi, kasutab oma tekstis algriimi;
7. tõlgendab luuleteksti;
8. oskab seletada mõisteid algriim, epiteet, koomika, riim, võrdlus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Õpitulemused:

1. seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust.

Õppesisu ja –tegevused

1. teab rahvaluule olemust, loomamuinasjutu sisutunnuseid (lugu, tegelasi, hea võitlust kurjaga jne.), tekke- ja seletusmuistendi ja seiklusjutu tunnuseid;
2. tunneb ära teose teema, probleemi olemuse, pea- ja kõrvaltegelase, tegelastevahelise konflikti olemuse, luuletuse vormi: salmi
3. teab valmi tunnuseid, eristab koomilist ja mittekoomilist.

Esitamine

Õpitulemused

Õpilane:

1. esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Õppesisu ja -tegevused

1. eesmärgistab esitamist (miks, kellele ja mida?)
2. valib esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni, õige hingamise ja kehahoiaku.
3. esitab rollimänge, rolliteksti, ja luuleteksti peast.

Omalooming

Õpitulemused

Õpilane:

1. kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Õppesisu ja –tegevused

1. kasutab kirjeldamisel õiget sõnavalikut; esitab olulisi ja iseloomulikke tunnuseid; kirjeldab eset, olendit, inimest, tegevuskohta, loodust ja tundeid;
2. jutustab vastavalt ülesehitusele ajalis-põhjuslikus järgnevuses; kasutab sidusat lausestust, otsekõnet jutustuses; jutustab minavormis
3. kirjutab lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisva luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

6.klass

Lugemine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on lugenud läbi vähemalt kaheksa eakohast eri žanris väärtkirjandusteost;
- 2) loeb lodusalt ja ilmekalt;
- 3) väärtustab ilukirjanduse lugemist;
- 4) oskab tutvustada loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõnelda oma lugemiselamustest ja -kogemustest.

Õppesisu ja tegevused

1. Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
2. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu jategelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
3. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Luuletuse mõtestatud lugemine (meeleolu, laad).

Jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade abil;
- 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) jutustab piltteksti põhjal.

Õppesisu ja –tegevused

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- 2) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnade või tekstinäitega;
- 3) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 4) järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb ennast mõne tegelasega;
- 6) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;

- 7) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;
- 8) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;
- 9) tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid;
- 10) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- 11) mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes enda elamustele ja kogemustele;
- 12) seletab õpitud kõnekujundeid, rahvalaulu, muistendi ja muinasjutu olemust oma sõnadega.

Õppesisu ja –tegevused

Teksti kui terviku mõistmine.

1. Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.
2. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaadid, iseloomulikud detailid) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.
3. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
4. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendusteel. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine.

Mõisted: epiteet, võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, algriim.

1. Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Koomilise leidmine tekstist.
2. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
3. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jm). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.
4. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused, teema ja idee, probleem, pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.
5. Luuletuse vorm. Rahvalaulu olemus. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjutab erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas

kirjeldavas ja jutustavas vormis;

2) esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust.

Õppesisu ja -tegevused

Esitamine.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:

1. loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus- või fantaasiajutt, mälestuslugu;
2. jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal, algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal;
3. looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus, loo sündmustiku edasiarendus, uus või jätkuv lõpp loole, tegelastevaheline dialoog, kiri mõnele teose tegelasele või tegelaserühmale. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ja tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgi III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatut üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
- 2) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 3) mõistab teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja
1) kujutamisi viise;
- 4) tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 5) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks erinevaid allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

Kirjanduse õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

7.klass

Lugemine ja jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

1. on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost;
2. loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
3. oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrrelda teost mõne teise teosega;
4. suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtlikult, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Õppesisu ja –tegevus

1. Lugemise iseseisev eesmärgistamine; kiire ja aeglane lugemine; ülelibisev ja süvenenud lugemine; eesmärgistatud ülelugemine; erinevate lugemistehnikate valdamine; oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine; ettelooetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
2. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine; loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele; lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele; soovitatud tervikteoste kodulugemine; ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
3. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.
4. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt; jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine; eri vaatepunktist jutustamine; jutustades tsitaatide kasutamine; kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi; teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutuspildist jutustamine; tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine. Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused.

Õpitulemused

Õpilane:

1. oskab vastata teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
2. kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
3. kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjus-tagajärje seoste üle;
4. kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi;
5. arutleb kirjandusliku tervikteeksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;
6. leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
7. otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Õppesisu ja –tegevused

1. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused; küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.
2. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena; teksti kesksete mõtete leidmine; teose teema ja peamõtte sõnastamine; kokkuvõtte kirjutamine.
3. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal; teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine; oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine; esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal; illustratiivsete näidete leidmine tekstist (tsitaatide otsimine ja valimine); loetu põhjal järelduste tegemine.
4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest; oma sõnavara rikastamine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi;
2. oskab seletada õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
3. oskab luuletusi lahti mõtestada.

Õppesisu ja –tegevused

1. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine; võrdlus ja metafoor kõnekäändudes, mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.
2. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine; sümbolite seletamine; allegooria mõistmine; piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.
3. Luuleteksti tõlgendamine; autori keelekasutuse omapära leidmine; teose stiililise eripära kirjeldamine; oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;
2. seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.

Õppesisu ja –tegevused

1. Rahvaluule liigid ja alaliigid; regilaul ja riimiline rahvalaul; muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum); muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid; koha- ja ajaloolise muistendi tunnused; usundilise muistendi tunnused; naljandi ja anekdoodi tunnused; puändi olemus; kõnekäändu ja vanasõna olemus; mõistatuse olemus.
2. Ilukirjanduse põhiliigid; eepika, lüürika, draamatika tunnused; eepose ja jutustuse tunnused; seiklusromaani tunnused; robinsonaadi ja utopia tunnused; luule vorm (värss, stroof); Piltluule; valmi ja ballaadi tunnused; motiivi olemus; komöödia tunnused; draamatika mõisted (monoloog, dialoog, remark, repliik).

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused

Õpilane:

1. esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust.
2. kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
3. kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete põhjal ning jälgides, et tekst oleks arusaadav, stiil sobiv, vormistus ja õigekiri korrektsed.

Õppesisu ja –tegevused

1. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?); esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.
2. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.
3. Luuleteksti esitamine peast; lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).
4. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: kohavõi ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatuse, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist.
5. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuuri-nähtuste ja

kultuurilooliste isikute kohta.

8.klass

Lugemine ja jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

1. on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
2. loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
3. tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.
4. jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja ompositsiooni;

Õppesisu ja -tegevused

1. Erinevate lugemistehnikate valdamine; oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine; etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
2. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine; loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele; teose võrdlemine mõne teise teosega; lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele; soovitatud tervikteoste kodulugemine; ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
3. Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine; uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine; eri vaatepunktist jutustamine; jutustades tsitaatide kasutamine; kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi; teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
4. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Õpitulemused

Õpilane:

1. vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
2. kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
3. kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;
4. kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;
5. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
6. leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
7. otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Õppesisu ja -tegevused

Teose mõistmist toetavad tegevused

1. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
2. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

3. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

1. Tegelase analüüs (bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt); muutuv ja muutumatu tegelane; teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine; tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga; tegelase sisekonflikti äratundmine; tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs; tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.; erinevate teoste peategelaste võrdlemine; tegelaserühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon; kirjanduse tüüptegelasi.
2. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine; miljöö kirjeldamine; tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus; pöördeliste sündmuste leidmine; sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
3. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine; ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
4. Tekstist filmilike episoodide leidmine; filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
2. selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;
3. mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Õppesisu ja -tegevused

1. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine; võrdlus ja metafoor kõnekäändudes; mõttekorduste leidmine regilaulust; rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.
2. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine; sümbolite seletamine; sõna-, karakteri ja situatsioonikoomika leidmine.
3. Luuleteksti tõlgendamine; teose stiililise eripära kirjeldamine; oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust.

Õppesisu ja -tegevused

2. Müüdi tunnused; tänapäeva folkloor ehk poploor.
3. Teksti kompositsioonelemendid (sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus,

kulminatsioon, lõpplahendus); muutuv ja muutumatu tegelane.

4. Ilukirjanduse põhiliigid; eepika, lüürika, draamatika tunnused; romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused; ulme- ja detektiivromaanide tunnused; reisikirja olemus; luule vorm (värss, stroof); oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused; motiivi olemus; tragöödia tunnused; draamatika mõisted (monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik); intriigi olemus; kirjandusteose dramatiseering; lavastus ja selle valmimine.

5. Filmikunsti väljendusvahendid (pilt ja sõna, kaader filmis), kirjandusteose ekraniseering.

Esitamine ja omalooming

Õpitulemus

Õpilane:

1. esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
2. koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;
3. kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
4. kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Õppesisu ja -tegevused

1. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?); esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon; silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga; miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
2. Luuleteksti esitamine peast; draamateksti esitamine ositi; instseneeringu esitamine; kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
3. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulmevõi detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest loo traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja või muud sellist.
4. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuuri nähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

9.klass

Lugemine

Õpitulemused

Õpilane:

1. on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
2. loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
3. tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

Õppesisu ja -tegevused

1. Erinevate lugemistehnikate valdamine; oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.
2. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine; loetud raamatu, autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele; teose võrdlemine mõne teise

teosega; lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele; soovitatud tervikteoste kodulugemine; ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Õpitulemused

Õpilane:

1. jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;
2. jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale.

Õppesisu ja -tegevused

1. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt; jutustades tegevuse aja ja koha muutmine; uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine; eri vaatepunktist jutustamine; jutustades tsitaatide kasutamine; kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi; tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.
2. Loo ümberjutustamine; iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. koostab teksti kohta eri liiki küsimusi ja leiab neile vastuseid;
2. vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnade või tekstinäitega;
3. koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
4. kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid; hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb ennast mõne tegelasega;
5. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka igapäevaelust;
6. otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse;
7. mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes enda elamustele ja kogemustele;
8. tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid; seletab õpitud kõnekujundeid, rahvalaulu, muistendi ja muinasjutu olemust oma sõnadega.

Õppesisu ja -tegevused

1. Tervikteksti või katkendite lugemine ja analüüs lähtuvalt seatud eesmärkidest.
2. Funktsionaalne lugemine; õpitulemusi kindlustavate lugemisülesannete täitmine.

Teose/loo terviku mõistmist toetavad tegevused

Õpitulemused

Õpilane:

1. vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
2. kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
3. kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;

4. kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;
5. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
6. leiab tekstist kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte;
7. otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Õppesisu ja -tegevused

1. Tegelase analüüs (bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt); muutuv ja muutumatu tegelane; teose käigus tegelastega toimunud muutuste leidmine; lihtne ja keeruline tegelane; tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga; tegelase sisekonflikti äratundmine; tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs; tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine; erinevate teoste peategelaste võrdlemine; tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
2. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine; miljöö kirjeldamine; tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus; pöördeliste sündmuste leidmine; teose rütm (ellipsi täitmine); sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
3. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine; ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest; Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine; teksti aja või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
2. mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Õppesisu ja -tegevused

1. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine; sümbolite seletamine; allegooria ja allteksti mõistmine; sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
2. Luuleteksti tõlgendamine; autori keelekasutuse omapära leidmine; teose stiililise eripära kirjeldamine; oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Õpitulemused

Õpilane:

1. seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust;
2. tõlgendab luuleteksti; hindab ja arendab oma kujundlikku väljendusoskust.

Õppesisu ja -tegevused

1. Ilukirjanduse põhiliigid; eepika, lüürika, draamatika tunnused; eepose, romaani (erinevad) liigid; jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused; luule vorm (värss, stroof, erinevad riimiskeemid); oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused; komöödia, tragöödia ja draama tunnused.
2. Arvustuse olemus.

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused

Õpilane:

1. koostab ja esitab teost tutvustava ettekande;
2. kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) ja jutustavas vormis (muinasjutu või muistendi tekst);
3. kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja;
4. esitab peast lühikese luule-, proosa- või rolliteksti, taotledes esituse ladusust ja selgust ning tekstitäpsust.

Esitamine

Õppesisu ja -tegevused

1. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?); esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon; silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga; miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
2. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

Õppesisu ja -tegevused

1. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, kirjandusteose arvustuse või muud sellist.
2. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.